

Pravda a „personalita“ (a „osoby“)

Dnes psala Bára Řebíková (průvodní list k zásilce dvou DVDček) a zmínila se, že Milan Balabán „řikal, že jste staří přátelé a vedli jste spory o to, je-li pravda také osobní, personální“. Ten spor je (a byl) ovšem založen na nedorozumění nebo spíše na nechuti k porozumění. Pravda sama není osoba, není to subjekt, ale přichází nejen adresně ke každému subjektu, ale oslovuje každý subjekt osobně (aniž by sama musela eo ipso být osobou). Přichází jako nepředmětná výzva, žádající jednak vnímavost, jednak pochopení, porozumění. Jakmile subjekt (člověk, tj. lidský subjekt) tuto nepředmětnou výzvu uzná a zaregistruje, už jí vskutku dodává něco osobního, personálního, ale nikoli proto, že by osobní (personální) byla pravda sama nebo třeba jen ta určité nepředmětná výzva, nýbrž protože osobní, personální charakter má to subjektivní (a subjektivní) uznání a (správné nebo nesprávné) pochopení ze strany subjektu. Pravda ze své strany potřebuje, aby na její výzvu („atomy“, nepředmětné útoky) subjekt aktivně reagoval, ale sama se jeho subjektivnosti a subjektivnosti nepřipodobňuje a nebere na sebe žádnou subjektivnost ani subjektivnost. Mluvíme-li někdy o „něčí“ pravdě, mluvíme vlastně nikoli o pravdě, nýbrž o jeho konkrétním pochopení pravdy. A na tomto konkrétním pochopení jsou ovšem nutně stopy, ba rysy subjektivnosti a subjektivnosti. Pravda „sama“ si žádá, aby byla pochopena a uskutečněna, tj. aby se subjekty chovaly podle toho, kam sama ukazuje a jak co z dané skutečnosti osvětluje, ale nebere na sebe sama povahu ani žádný rys určitého lidského subjektu, ale ani rys subjektivnosti vůbec, a to znamená ani žádný rys personality – kromě jediného rysu, totiž krom adresnosti zaměřenosti k určitému subjektu (eventuelně k určitému typu či spíš k určité skupině subjektů, neboť nemusí vždy jít o adresné přicházení k jedinému subjektu). Ale přenášet cokoli z charakteru subjektu na pravdu, onen subjekt oslovující, je nejen nezdůvodněné, ale přímo chybné, mylné (a také zavádějící, jak víme z dějin myšlení). To vše je ostatně jen jakési zdůraznění a podtržení toho, že pravda na sebe samu nebere lidskou podobu, ale že je výzvou pro člověka (pro lidi), aby se podrobili jejímu apelu. Pravda je v každém ohledu kritériem a normou pro člověka, zatímco na ní samé neutkvívá nic, co by bylo v relativním chápání „lidské“ (Němci mají dobré slovo „all-zu-menschlich“, což oslabeně překládáme jako „příliš lidské“). A být subjektem resp. osobou, personou je vždy a nutně spojeno s tím „příliš lidským“ – a proto nutně padá vždy na vrub subjekt, nikoli na vrub pravdy.

(Písek, 130709-1.)